

Wat is een bomenrij?

Bepaalde soorten inheemse loofbomen werden en worden geknot (geogst) om gebruikshout te leveren, bijvoorbeeld als oeverbeschoeiing en brandhout. Knotten is in feite niets anders dan de betreffende boom eens in de paar jaar van zijn kruin ontdoen waarna deze weer uitloopt. Knotbomen zijn kenmerkend voor het Nederlandse landschap. Geknotte bomen zijn overal aan te treffen. In ons cultuurlandschap zijn ze aanwezig als solitair of staan ze in rijen of groepen. De bekendste geknotte boomsoort is de wilg. Ook elzen, essen, eiken, linden, Spaanse aken, populieren, haagbeuken en paardenkastanjes komen als knotboom voor.

Waarom waardevol?

Een bomenrij biedt:

- een aantrekkelijk landschap;
- broedgelegenheid voor vogels;
- voedselbron en leefplek voor insecten;
- groeiplaats van bijzondere planten (vooral varens, mossen en korstmossen);
- behoud van cultuurhistorische waarde;
- houtopbrengst.

Oude knotwilgen, -populieren, -essen en -elzen kunnen gedeeltelijk hol zijn en bieden broedgelegenheid aan steen-, bos- en ransuil en torenvalk. Ook gekraagde roodstaart, grauwe vliegenvanger, holenduif, grote bonte specht, ringmus en wilde eend vinden er vaak een plek om te nestelen. Vleermuizen, muizen en marterachtigen maken ook gebruik van holle knotbomen. De vroeg in het voorjaar bloeiende knotwilgen zijn een eldorado voor insecten die van stuifmeel en nectar leven. Andere ongewervelden vinden een leefplek onder de schors of in de holten. De wortels van knotbomen langs sloten verstevigen ook de oever en voorkomen afkalving.

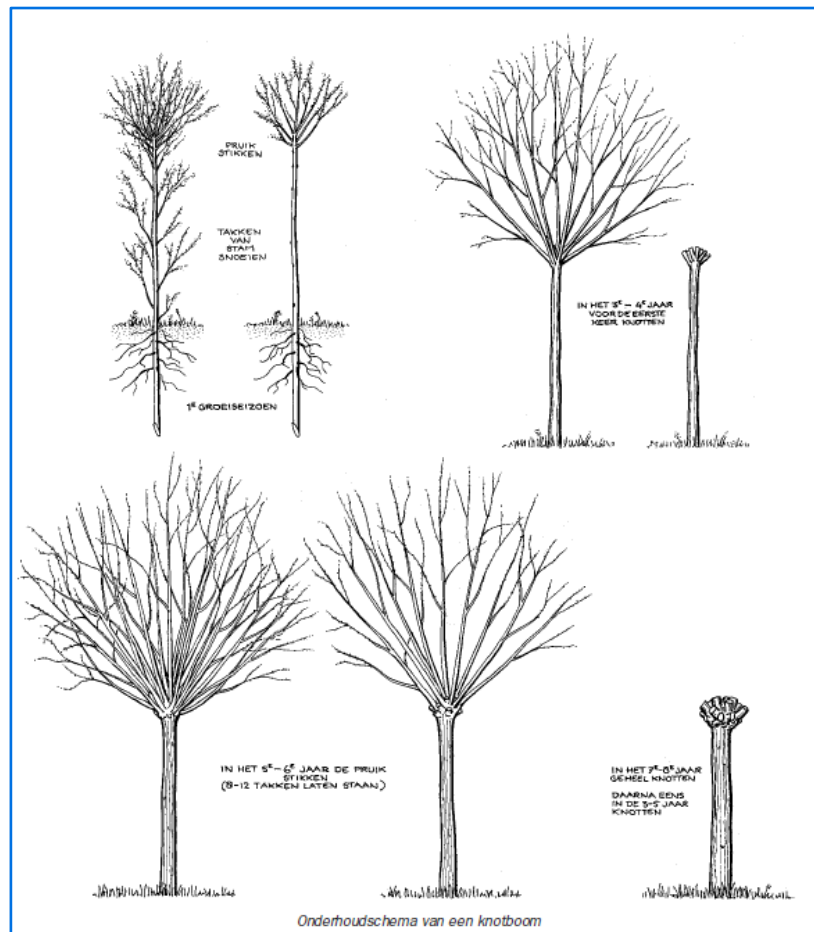
Hoe te beheren?

Op tijd knotten van knotbomen is noodzakelijk om het voortijdig verdwijnen ervan (bijvoorbeeld door omwaaien) te voorkomen:

- **knot regelmatig** alle takken van de kruin, afhankelijk van de soort eens per 4 (wilg en populier) à 7 jaar (els en es);
- zaag de takken **niet te dicht bij de stam** af, laat een stompje staan dat ongeveer half

zo lang is als de dikte van de afgezaagde tak. Dit zorgt voor holtes in de knot die gunstig zijn voor holenbroeders en eenden;

- de kruin ontwikkelt zich goed als u de stamloten (opschot) wegnipt en 8 à 12 topscheuten laat staan (dit is **stikken**);
- knot de bomen bij voorkeur **om en om**, of drie om drie, dit zorgt voor continue beschutting voor de bewoners;
- **verwerk het afgeknipte hout** als oeverbeschoeiing, om te vlechten, leg een takkenril aan of gebruik het als brandhout;
- laat **dode bomen** zo lang mogelijk staan, plant er een nieuwe boom vlak naast;
- vul opgevallen gaten in een bomenrij op met een **nieuwe boom**. Een nieuwe knotboom planten kan eenvoudig door een rechte tak van 2,5 à 3 meter lengte ongeveer 1 meter in de grond te plaatsen;
- laat een **soortenrijke, bloeiende rand** staan als ondergroei. Maai deze in september, dit is een oase voor insecten;
- hang **nestkasten** op voor bijvoorbeeld de koolmees en steenuil. Insectenhôtels zijn van groot belang voor vlinders, kevers en wilde bijen;
- kies voor **extra inheemse struiken** als omringende beplanting, zij leveren extra natuurwinst op. Bijvoorbeeld lijsterbes en vlier.

Omschrijving ANLb

De bomenrij is lijnvormig en bestaat voor minimaal 90% aan inheemse bomen. Een bomenrij bestaat minimaal uit 10 bomen. RVV gebruikt drie categorieën: diameter < 20 cm; diameter tussen 20 en 60 cm; diameter > 60 cm. Er kan besloten worden een gemiddelde dikte aan te nemen in de overeenkomst.

Beheervorschriften ANLb

- Beheer vindt plaats in de periode van 1 oktober tot 15 maart.
- Knotbomen worden periodiek op een hoogte van minimaal 1 meter boven het maaiveld afgezet.
- Snoei- en knotafval is verwijderd of op rillen gelegd. Maaiafval wordt altijd verwijderd.
- Als snoei- en knotafval wordt versnipperd mag deze niet verwerkt worden tussen de bomen.
- Er wordt geen (sloot)maaisel, bagger, tuinafval en ander afval verwerkt in het element.
- Branden in de directe omgeving is niet toegestaan.
- Bemesting in de directe omgeving van de bomen is niet toegestaan.
- Indien er beweid wordt moeten de bomen beschermd worden met rasters, die niet aan de bomen zijn bevestigd.
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring en Jacobskruiskruid.
- Ongewenste houtsoorten, zoals Amerikaanse vogelkers en Amerikaanse eik, robinia en ratelpopulier mogen via uitgraven, mechanische of stobbenbehandeling worden bestreden.

Belangrijk: binnen 7 dagen ná knotten of snoeien en snoeiafval opruimen melden op www.rijnvechtenvenen.nl

Met dank aan: [Handboek Agrarisch Natuurbeheer](#) & [Walter den Hollander](#)

Disclaimer: dit is een handreiking om samen tot meer ecologisch resultaat te komen van het Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer. Aan deze handreiking kunnen geen rechten worden ontleend. ANLb beheer blijft onderhevig aan de actuele voorwaarden zoals in de beheerovereenkomst overeengekomen